

про всеукраїнський та місцеві референдуми детально регламентує зазначені права громадян.

Таким чином, сила та значущість політичних прав і свобод людини й громадянина полягають у тому, що ці права й свободи не тільки проголошуються, а й гарантуються державою. На нашу думку, найважливішою державно-правовою гарантією забезпечення політичних прав і свобод є існування правової держави відповідно до ст. 1 Конституції України, яка проголошує Україну правовою державою.

Бібліографічні посилання

1. Конституційне право України [Текст]: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. В.П. Колісника та Ю.Г. Барабаша. – Х.: «Право», 2008. – 486 с.
2. Гончаренко О.М. Права людини в Україні [Текст]: навч. посіб. – К.: «Знання», 2008. – 207 с.
3. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави [Текст]: навч. посіб. – К.: «Львів. держ. ун-т», 1994. – 238 с.

УДК [349.414+347.787](477)

В. Ю. Малий

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ПОНЯТТЯ ЗЕМЕЛЬ ДЛЯ БУДІВНИЦТВА

ЖИТЛОВИХ БАГАТОКВАРТИРНИХ БУДИНКІВ У МІСТАХ

Досліджено поняття земель житлової та громадської забудови, садибної та несадибної житлової забудови, земельних ділянок житлових багатоквартирних та малоквартирних будинків, прибудинкових територій. Визначається поняття земельних ділянок для будівництва житлових багатоквартирних будинків у містах.

Ключові слова: Землі житлової та громадської забудови, садибна та несадибна житлова забудова, землі для будівництва житлових багатоквартирних будинків у містах.

Исследованы понятия земель жилой и общественной застройки, усадебной и неусадебной жилой застройки, земельных участков жилых многоквартирных и малоквартирных домов, придомовых территорий.

Определяется понятие земельных участков для строительства жилых многоквартирных домов в городах.

Ключевые слова: Земли жилищной и общественной застройки, усадебная и неусадебная жилищная застройка, земли для строительства жилых многоквартирных домов в городах.

Explores the notions of lands for residential and public buildings, estates and no-estates residential development, land plots of many-apartments and small-apartments houses, surrounding territory. The notion of land for construction of many-apartments houses in cities is being determined. The lands for residential and public buildings, estates and no-estates residential development, land plots of many-apartments and small-apartments houses, surrounding territory, the land for construction of many-apartments houses in cities.

Key words: Estates and no-estates residential development, residential and public buildings, lands for construction of many-apartments houses in cities.

Загальновідомо, що найбільша кількість населення, порівняно із селами й селищами, зосереджена у містах. Найвищий рівень забудови та інтенсивності використання земель – у великих містах, де природне середовище використовується на декількох рівнях, що створює дефіцит вільної землі. Основу житлової забудови сучасних міст становлять багатоквартирні житлові будинки.

Варто відзначити, що проблема використання земельних ділянок для будівництва багатоквартирних житлових будинків у містах є частиною цілого комплексу правових, соціальних, економічних та інших питань, пов'язаних із необхідністю забезпечити: населення доступним житлом; раціональне використання земельних ділянок, призначених для будівництва багатоквартирних житлових будинків; дотримання вимог щодо забудови земельних ділянок; створення належних умов для довгострокової експлуатації та обслуговування вже зведених будівель та належних до них прибудинкових територій.

Здійснення на таких земельних ділянках саме будівництва багатоквартирних житлових будинків, (тобто діяльності від відводу земельної ділянки під забудову, до зведення будинку, допоміжних будівель та споруд, введення в експлуатацію й первинного благоустрою

прибудинкової території), на нашу думку, є початковою стадією процесу довгострокового використання земельних ділянок житлової забудови що має відповідну специфіку.

Дослідження щодо земель житлової та громадської забудови тією чи іншою мірою проводилися такими вітчизняними науковцями в галузі земельного права, як Є. О. Іванова, І.І. Каракаш, М.В. Шульга [5]. Спеціальні дослідження стосовно визначення понять “житловий будинок”, “житлова квартира”, “малоквартирний житловий будинок”, “багатоквартирний житловий будинок” здійснювали М. Д. Гінзбург [3], О.І. Харитоновна [14]. Серед зарубіжних досліджень слід відзначити комплексні наукові праці А.П. Анисимова [1], Д.Г. Лебедева [9], Н.Л. Лисиної [10], Є.А. Носкова [11]. Однак у працях цих авторів не знайшло свого закріплення поняття земель для будівництва багатоквартирних житлових будинків у містах, а також не були визначені риси правового режиму таких ділянок.

Метою нашого дослідження є визначення поняття земель для будівництва багатоквартирних житлових будинків у містах. Необхідно дослідити поняття земель житлової та громадської забудови, садибної та несадибної житлової забудови, земельних ділянок багатоквартирних житлових будинків, земельних ділянок малоквартирних житлових будинків, прибудинкової території. Обґрунтування поняття “земельні ділянки для будівництва багатоквартирних житлових будинків у містах”, на наш погляд, надасть змогу встановити межі правової регламентації суспільних відносин щодо реалізації суб’єктами прав на землю відносно ділянок для будівництва багатоквартирних житлових будинків у міських поселеннях, окреслити провідні напрями її вдосконалення.

У зв’язку із досліджуваним питанням вважаємо за необхідне докладніше розглянути поняття земель житлової та громадської забудови. Воно складається з двох нетотожних понять. На нашу думку, законодавець поєднує ці поняття у зв’язку з розміщенням відповідних земельних ділянок у межах населених пунктів та їх пріоритетним використанням за цільовим

призначенням. Проте кожне з понять стосується окремої групи земель із певною правовою регламентацією.

Повніше співвідношення понять “землі житлової забудови” та “землі громадської забудови” розкрито у дослідженнях М. В. Шульги. На його думку, “житловою забудовою, як самостійним різновидом забудови конкретної території в населеному пункті, слід вважати земельний масив (земельну ділянку), у межах якого розміщено житловий фонд (державний, комунальний, приватний, громадський). Здійснення житлової забудови як юридичними, так і фізичними особами передбачає нове будівництво, реконструкцію, реставрацію, капітальний ремонт і благоустрій житлових будівель і споруд, які складають житловий фонд” [6, с.287].

Розглядаючи склад земель житлової та громадської забудови, І. І. Каракаш та Є. О. Іванова не розмежовують відповідні ділянки за видом використання, проте відзначають, що до цієї категорії належать не тільки земельні ділянки, зайняті житловими й громадськими будівлями та об’єктами загального користування, а й ті, на яких планується розміщення комунально-побутових і соціально-культурних об’єктів та споруд. Слушним є твердження про те, що ця неоднорідність позначається на правовому статусі земель міст, селищ та сіл, що формує комплексний правовий режим використання земель житлової та громадської забудови [5, с. 313].

У населеному пункті розрізняються садибна та не садибна забудова. Як впливає із дослідження М. В. Шульги, при формуванні садибної забудови за основу беруться об’єкти нерухомості (будинки садибного типу). Несадибну житлову забудову складають за загальним правилом багатоквартирні будинки, які обслуговують земельні ділянки, що закріплені за юридичними особами [6, с.288]. У дослідженні І.І. Каракаша та Є.О. Іванової вживається майже тотожний термін “безсадибне розташування об’єктів житлової забудови”. Воно, на їх думку, має місце при спорудженні багатоквартирних житлових будинків, що є властивим для міст [5, с. 314].

Характеризуючи землі громадської забудови, М.В. Шульга класифікує об'єкти, розташовані на відповідних земельних ділянках і виділяє з них такі: заклади освіти, установи охорони здоров'я і соціального забезпечення, відпочинку, культурно-освітні заклади, мистецькі установи, підприємства торгівлі, громадського харчування й побутового та комунального обслуговування тощо. Справедливим вважаємо зауваження М.В. Шульги про те, що визначення поняття житлової та громадської забудови, наведене у ст. 38 Земельного кодексу України (далі – ЗК), є не зовсім повним. Також з його твердження виходить таке. “По-перше, у межах земель житлової та громадської забудови можуть розміщуватися як капітальні, так і тимчасові будівлі і споруди, які займають відповідні земельні ділянки, характеризуються певним цільовим призначенням і належать до земель житлової чи громадської забудови і по-друге, залежно від характеру об'єктів забудови земельні ділянки, на яких розташовані ці об'єкти, і призначені для їх обслуговування, повинні вважатися відповідно землями житлової чи громадської забудови з урахуванням притаманних їм певних специфічних ознак “ [6, с.288].

Таким чином земельні ділянки житлової забудови слід відрізнити від земельних ділянок громадської забудови за видом їх використання. На нашу думку, до основних видів використання земель житлової забудови в містах, слід віднести: планування, проектування, розміщення, будівництво, введення в експлуатацію, поточний та капітальний ремонт, реконструкцію, реставрацію, упорядкування й довгострокове обслуговування одноквартирних, малоквартирних та багатоквартирних житлових будинків, а також приналежних до них допоміжних будівель та споруд, відповідно до містобудівної документації. Щодо основних видів використання земельних ділянок громадської забудови в містах, такими, на наш погляд, можна вважати комплексну забудову цих земель з метою розміщення, будівництва, довгострокового обслуговування на них об'єктів громадської забудови та загального користування.

Як бачимо, землі житлової та громадської забудови по суті не належать до однорідної категорії. По-перше, вони різняться за об'єктами, що розташовані на них, і, по-друге – за видами використання цих об'єктів. Тому, вважаємо, варто більш ретельно визначитися щодо понятійно-категоріального апарату у досліджуваній сфері. А для цього необхідно докладніше розглянути такі поняття, як “земельні ділянки багатоквартирних житлових будинків”, “земельні ділянки малоквартирних житлових будинків”, “прибудинкова територія”. Із цією метою звернемося насамперед до поняття “житловий будинок”. Зазвичай слово “будинок” уживають у двох значеннях: 1) будівля, призначена для житла; 2) науковий, культурно-освітній, побутовий та інший заклад, установа, а також будівля, де він (вона) міститься (Будинок відпочинку. Будинок культури. Дитячий будинок. Пологовий будинок) [2, с. 100].

Житловий будинок – це будівля капітального типу, споруджена з дотриманням вимог, установлених законом, іншими нормативно-правовими актами, і призначена для постійного в ній проживання (ст. 380 ЦК України). За визначенням О. І. Харитонової, житловим будинком можна вважати одноквартирний будинок, призначений для постійного проживання в ньому осіб, який має обладнані житлові кімнати та допоміжні приміщення. Від таких будинків слід відрізнити житлові будинки квартирної типу (малоповерхові та багатоповерхові). Разом з тим, багатоквартирними також є малоповерхові будинки блокового типу – так звана килимова забудова [9, с. 236].

Як впливає із дослідження М. Д. Гінзбурга [3, с. 61], у багатьох чинних нормативно-правових актах України ужито термін “багатоквартирний будинок” – він є навіть в назві Закону України “Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку” від 29.11.01 р. Але законодавцем не визначено, який будинок треба вважати багатоквартирним і скільки в ньому має бути квартир. Досі частково чинним є Положення про житлово-будівельні колективи та індивідуальних забудовників у містах і селищах

міського типу Української РСР, затверджене постановою Ради Міністрів УРСР від 30.04.58 р. № 514 (редакція від 27.11.92), яке розрізняє дві категорії житлових будинків - багатоквартирні та одноквартирні [13]. Раніше в значенні “житловий”, помилково вживали термін “жилий будинок“. Але, як пояснюється у навчальному посібнику “Мовностилістичні поради” [14, с. 89], житловий будинок – це будинок, призначений для проживання людей (хоча певний час він може бути незаселений), а жилий – це будинок, у якому живуть люди, заселений (хоча, як зазначає М. Д. Гінзбург), іноді люди змушені жити також у нежитлових будинках, тобто не призначених для проживання.

Квартирою вважається ізольоване помешкання у житловому будинку, призначене та придатне для постійного у ньому проживання. Згідно з Інструкцією про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна, затвердженої наказом Держбуду України від 24.05.01 № 127, квартира повинна бути відділена від інших суміжних приміщень стінами без отвору або глухими перегородками та мати самостійний вихід на сходову клітку, коридор загального користування, у двір чи на вулицю. Якщо у квартирі мешкають двоє чи більше квартирнаймачів, її вважають комунальною.

Нагадаємо, що 01.01.2001 р. в Україні набрав чинності ДК 018-2000 Державний класифікатор України – Державний класифікатор будівель та споруд (далі - ДК БС) [9]. На рівні п'ятого класифікаційного угруповання “підклас” класи будівель та інженерних споруд деталізовано з урахуванням вимог національної економіки та статистики. З уведенням цього документу в Україні втратила чинність група 45.6 – “Будинки, будівлі, промислові та інженерні споруди” класифікатора ДК 016-97 Державного класифікатора продукції та послуг (ДКПП) [8].

Слушним вважаємо зауваження М. Д. Гінзбурга [3, с. 62], що в ДК БС є підрозділ “будівлі житлові”. Порівнюючи склад класифікаційних угруповань цього підрозділу із поняттями, наведеними у ст. 380 ЦК України, дослідник

дійшов висновку: по-перше, поняття “житлова будівля” ширше, бо охоплює три групи. Дві з них, а саме “Будинки одноквартирні” (111) та “Будинки з двома та більше квартирами” (112) повністю відповідають поняттю, викладеному у ст. 380 ЦК, оскільки ці будівлі та їх окремі частини можуть бути об’єктом права власності; по-друге, спарені або зблоковані будинки з окремими квартирами, що мають свій власний вхід з вулиці за європейською традицією вважають одноквартирними; по-третє, два угруповання (підкласи) “будинки багатоквартирні масової забудови” (1122.1) та “будинки багатоквартирні підвищеної комфортності, індивідуальні” (1122.2) відповідають тільки п’ятому рівню класифікації. Із цього, М.Д. Гінзбург, робить висновок, що поняття “багатоквартирний будинок” немає у Класифікації типів споруд Євростату (СС), – воно введено введено, виходячи з вітчизняних традицій. Такі будинки входять до класу “будинки з трьома та більше квартирами”. Отже, за ДК БС багатоквартирними є будинки із трьома та більше квартирами як масової забудови, так і індивідуальні, підвищеної комфортності. Відповідно до Інструкції про порядок проведення технічної інвентаризації об’єктів нерухомого майна, затвердженої наказом Держбуду України від 24.05.01 № 127 (зі змінами), залежно від кількості поверхів багатоквартирні будинки поділяють на малоповерхові (1– 4 поверхи) та багатоповерхові (5 поверхів та вище).

Отже, багатоквартирний житловий будинок являє собою складне малоповерхове або багатоповерхове спорудження, яке має відповідати визначеним вимогам. До земельних ділянок багатоквартирних житлових будинків також пред’являються спеціальні вимоги щодо їх призначення та використання. Відповідно до ч.1 ст. 42. ЗК України до їх складу входять ділянки, на яких розташовані житлові будівлі та споруди, а також прибудинкові території [7]. Відповідно до Закону України “Про об’єднання співвласників багатоквартирного будинку” від 29.11. 01 р. [4], земельна ділянка багатоквартирного будинку є частиною житлового комплексу – єдиного комплексу нерухомого майна, що утворений земельною ділянкою

в установлених межах, із розміщеним на ній жилим багатоквартирним будинком або його частиною разом із спорудами та інженерними мережами, які утворюють цілісний майновий комплекс. Згідно з цим же Законом, прибудинкова територія регламентована як територія навколо багатоквартирного будинку, визначена актом на право власності чи користування земельною ділянкою та призначена для обслуговування багатоквартирного будинку. Вона також визначається як “установлена за проектом поділу мікрорайону (кварталу) та проектом забудови земельна ділянка, багатоквартирної несадибної житлової забудови, яка необхідна для розміщення та обслуговування житлового будинку (будинків) і не може виділятися для частини будинку (блоку, поверху, секцій, квартир, тощо). До її складу, окрім безпосередньої території під житловим будинком, включаються: проїзди та тротуари, озеленені території, ігрові майданчики для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, майданчики для відпочинку дорослого населення, занять фізичною культурою, тимчасового зберігання автомобілів, господарських цілей, вигулювання собак та інші території, пов’язані з утриманням та експлуатацією будинків та інших пов’язаних із ними об’єктів” [4].

Таким чином багатоквартирний житловий будинок доцільно розглядати як житлову будівлю, що складається з трьох і більше квартир, розташована на земельній ділянці відповідного призначення, збудована згідно з архітектурними і технічними умовами щодо таких будівель та використовується для постійного проживання. Прибудинкова територія такого будинку може знаходитися у комунальній або спільній власності, загальному або спільному користуванні власників квартир. Малоквартирний житловий будинок – житлова будівля, яка складається із однієї чи двох квартир, зведена відповідно до індивідуального або типового архітектурного проекту, розташована на земельній ділянці житлової забудови, є об’єктом права приватної чи комунальної власності, використовується для постійного

проживання та може мати прибудинкову територію з визначеними щодо неї правами.

Малоповерховий житловий будинок – житлова будівля, що складається з одного – чотирьох поверхів, на яких знаходиться декілька окремих або комунальних квартир, займає земельну ділянку житлової забудови та має прибудинкову територію, яка може бути об'єктом права комунальної власності, спільної власності, загального або спільного користування власників квартир. Багатоповерховий житловий будинок – складна житлова будівля, яка містить п'ять поверхів та вище, зведена за індивідуальним або типовим проектом, обладнана необхідними для даної категорії будівель комунікаціями й приміщеннями, допоміжними будівлями та обслуговуючими спорудами, займає відповідну земельну ділянку із прибудинковою територією, яка перебуває у комунальній або спільній власності об'єднання співвласників.

З метою визначення поняття „земельні ділянки для будівництва багатоквартирних житлових будинків у містах” виникає необхідність дослідити риси, притаманні правовому режиму такої земельної ділянки. Згідно із п. 2.2. Державних будівельних норм України ”Містобудування. Планування і забудова міських і селищних поселень ДБН 360-92”, затверджених наказом Держкоммістобудування від 17. 04. 92 р. № 44 (далі – ДБН 360-92), за функціональним призначенням і характером використання територія міста підрозділяється на селитебну, виробничу та ландшафтно-рекреаційну. Важливим є положення цього нормативного акту про те, що розміщення нового житлового будівництва у містах має передбачатися як на вільних від забудови територіях, так і у районах реконструкції, тобто на земельних ділянках, де житлова забудова вже знаходиться, але підлягає зносу та заміні новою. Як виходить із положень п. 3.5. ДБН 360-92, у межах селитебної території формуються основні структурні елементи: а) житловий квартал (житловий комплекс) – первинний структурний елемент житлового середовища, обмежений магістральними або житловими вулицями,

проїздами природними межами тощо, площею до 20 – 50 га з повним комплексом установ та підприємств обслуговування місцевого значення (укрупнений квартал, мікрорайон) і до 20 га – з неповним комплексом; б) житловий район – структурний елемент селитебної території площею 80 – 400 га, у межах якого формуються житлові квартали, розміщуються установи і підприємства з радіусом обслуговування не більш 1500 м, а також об'єкти міського значення: в) селитебний район (житловий масив) – структурний елемент селитебної території площею більше 400 га, у межах якого формуються житлові райони. Дана структурна одиниця, характерна для великих і найбільших міст, формується як цілісний структурний організм із розміщенням установ обслуговування районного та міського користування. З вказаного виходить, що земельні ділянки для будівництва багатоквартирних житлових будинків в містах можна розглядати як первинні елементи у структурі житлової забудови міста.

Слід зауважити, що землі житлової забудови у містах є самостійним під видом земельних ділянок, які у свою чергу, можна поділити за різними критеріями. Так, за критерієм наявності на них житлової забудови, землі житлової забудови можна поділити: 1) землі, зайняті житловою забудовою, тобто землі житлової забудови на яких розташовані житлові будівлі, але які підлягають зносу та заміні новими; 2) вільні від забудови, але призначені, придатні й заплановані для забудови одноквартирними, малоквартирними, багатоквартирними житловими будинками.

За критерієм територіального поділу міст, земельні ділянки житлової забудови доцільно класифікувати: 1) землі житлової забудови у межах житлового кварталу; 2) землі житлової забудови у межах міського житлового мікрорайону (району); 3) землі житлової забудови житлового масиву у місті.

Ураховуючи наведене, земельною ділянкою для будівництва багатоквартирних житлових будинків в містах можна вважати земельну ділянку несадибної житлової забудови зі встановленим місцем розташування,

визначеними щодо неї межами й титулами, яка відповідає установленим містобудівним вимогам, запланована для відповідного виду використання, належно підготовлена для проведення на ній робіт з будівництва та введення в експлуатацію житлового будинку із трьох та більше квартир, забезпечувальних мереж і комунікацій, обслуговуючих будівель, допоміжних споруд, а також облаштування прибудинкової території.

Правовим режимом земель для будівництва багатоквартирних житлових будинків у містах доцільно вважати сукупність правових норм, які визначають порядок використання земельних ділянок несадибної міської житлової забудови щодо планування, зведення та забезпечення довгострокової експлуатації багатоквартирних житлових будинків, обслуговуючих будівель, допоміжних споруд, облаштування прибудинкових територій, створення інших належних умов для проживання людей.

Що стосується подальших наукових розробок, то проведене дослідження сприятиме проведенню класифікації земель для будівництва багатоквартирних житлових будинків в містах та визначенню на цій підставі їх видів.

Бібліографічні посилання

1. Анисимов А.П. Теоретические основы правового режима земель поселений в Российской Федерации: автореф. дис. Д-ра юрид. наук: спец. 12.00.06 / А.П. Анисимов. – Саратов. гос. акад. права. – Саратов, 2004. – 54 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел.]. - К.; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2005. - С.100.
3. Гінзбург М.Д. Що таке багатоквартирний будинок? / М.Д.Гінзбург // Ринок інсталяцій. / 2007, № 2. – С. 61-62.
4. Закон України “Про об’єднання співвласників багатоквартирного будинку” від 29.11.2001 р. // Відом. ВРУ. – 2002, № 10. – Ст.78.
5. Земельне право України: підруч. / За ред. О.О. Погрібного та І.І. Каракаша. – Вид. 2=е перероб. і доп. – К.: Істина, 2009. – С. 313-315.
6. Земельне право України: підруч. / М.В. Шульга [кер. авт. кол.], Г.В. Анісімова, Н.О. Багай та ін. / За ред. М.В. Шульги.: – К.: Юрінком Інтер, 2004. – С.287-288.
7. Земельний кодекс України: науково-практичний коментар. [Беженар Г.М., Бердников Е.С., Бондар Л.О. та ін.]; за ред. акад. АПрН України А.П. Гетьмана; чл.-кор. АПрН України М.В. Шульги. [Видання п’яте, доповнене]. – Х.: Тов “Одіссей”, 2008. – С. 102-115.
8. Класифікатор. Державний комітет стандартизації, метрології та сертифікації України. Державний класифікатор України. Державний класифікатор продукції та послуг ДК 016-97. - Тендери, торги, закупки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.ua-tenders.com (<http://www.ua-tenders.com/legislation/orders/k822>).

9. Класифікатор. Державний комітет стандартизації, метрології та сертифікації України. Державний класифікатор України. Державний класифікатор будівель та споруд 018-2000 (ДК БС) № 507, 17.08. 2000. – Правові системи НаУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // www.nau. ua (<http://www.zakon.nau. ua>).
10. Лебедев Д. Г. Правовое регулирование территориального планирования использования земель городов в Российской Федерации: автореф. дис. Канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 / Д.Г. Лебедев. – Ин-т гос-ва и права РАН. – М., 2007. – 29 с.
11. Лисина Н.Л. Правовой режим земель поселений: автореф. дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 / Н.Л. Лисина. – Моск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. – М., 2003. – 27 с.
12. Носков Е. А. Правовое регулирование государственного и муниципального управления землями городов: автореф. дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 / Е.А. Носков. – Ин-т законодательства и сравнит. правоведения при Правительстве РФ. – М., 2003. – 28 с.
13. Положення про житлово-будівельні колективи та індивідуальних забудовників у містах і селищах міського типу Української РСР: Затв. пост. Ради Міністрів УРСР від 30.04.58 р. № 514 (редакція від 27.11.1992). – Верховна Рада України. Офіційний веб-сайт. [Електронний ресурс] / Управління комп'ютеризованих систем Апарату Верховної Ради України © 1996-2009. – Режим доступу: (<http://zakon.rada.gov.ua>).
14. Пономарів О. Д. Культура слова: Мовностилістичні поради: навч. посіб. / О. Д. Пономарів - К.: Либідь, 1999. – С.89.
15. Цивільний кодекс України: наук.-практ. Комент. / За заг. ред. Є.О. Харитонова, О.І. Харитонової, Н.Ю. Голубевої. – К.: Всеукр. асоц. вид. “Правова єдність”, 2008. – 740 с.

УДК 342.33

К. А. Марков

Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара

СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА: ПОНЯТТЯ

Проаналізовано особливості формування поняття соціальної держави на сучасному етапі.

Ключові слова: ПРАВОВА ДЕРЖАВА, ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО, СЕРЕДНІЙ КЛАС, СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА.

Проанализированы особенности формирования понятия социального государства на современном этапе.

Ключевые слова: ПРАВОВОЕ ГОСУДАРСТВО, ГРАЖДАНСКОЕ ОБЩЕСТВО, СРЕДНИЙ КЛАСС, СОЦИАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВО.

In the article analyzed the feature of forming of concept of the social state on the present stage.

Key words: legal state, civil society, middle class, social state

Поняття соціальної держави актуальне як для світової юридичної думки, так і для української. Хоча у Конституції України наша держава проголошується «суверенною і незалежною, демократичною, соціальною,